

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дене шынықтыру және спорт, сондай-ақ нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламентелуін болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына ескертулер мен ұсыныстар

Парламентаризм институты «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дене шынықтыру және спорт, сондай-ақ нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламентелуін болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын қарап (бұдан әрі - заң жобасы), ол бойынша келесі ескертулер мен ұсыныстарды айтуды қажет деп санайды.

Тұжырымдамалық ескертулер

1. Заң жобасының атауы заңдық тұрғыдан дұрыс емес болып табылады. «Құқықтық актілер туралы» Заңның 22-бабының 3) тармақшасына сәйкес нормативтік құқықтық актінің атауында «нормативтік құқықтық актінің реттеу нысанасы», яғни қоғамдық қатынастардың белгілі бір саласы, яғни қарым-қатынастарды білдіруі қажет.

Қажетсіз заңнамалық регламенттеуді алып тастау - құқықтық реттеу әдісі болып табылады, алайда заңның реттеу пәні және қандай да бір жеке қоғамдық қатынастар емес.

Оған қоса, «Құқықтық актілер туралы» Заңның 24-бабының талаптары негізінде нормативтік құқықтық актілерде нақты емес және әртүрлі түсіндіруге жол беретін ережелерді пайдаланбаған жөн.

«артық (шамадан тыс) заңнамалық регламенттелу» деп не түсініледі, «нормаларды регламенттеу» деген не екені және т.б. онша түсінікті емес.

Жоғарыда баяндалғанға байланысты, заң жобасының атауындағы «,сондай-ақ нормалардың артық (шамадан тыс) заңнамалық регламентелуін болғызбау» деген сөздер «және лотерея қызметін» деген сөздермен ауыстырылсын.

2. «Артық заңнамалық регламенттеуді» қысқарту мәселесіне қатысты келесіні атап өтуді қажет деп санаймыз.

Заң жобасында ол тиісті мемлекеттік органдардың өкілеттіктері туралы, заңдарда тікелей айқындалған олардың құзыреттерін қысқарту туралы нормаларды алып тастау тұжырымдалады.

Алайда шамадан тыс нақты және егжей-тегжейлі нормалар мәселесі тек мемлекеттік органдардың өкілеттіктеріне ғана емес, сонымен қатар заңнамалық, заңға тәуелді актілерде қамтылуға тиіс басқа да нормаларға қатысты. Ал бұл бөлікке қатысты заң жобасы ешқандай өзгеріс енгізбейді, керісінше, мұндай «егжей-тегжейлі» нормалардың санын көбейтеді.

Мысалы, «Дене шынықтыру және спорт туралы» Заңға жаңа нормалар қосылып, онда заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерге ауыстыруды талап ететін көптеген нормаларды қамтиды. Мысалы, «ресми спорттық іс-шаралар» (1-баптың жаңа 64) тармақшасы), «бейресми спорттық іс-шаралар» (1-баптың жаңа 65) тармақшасы) және т.б.

Дәл осындай нормаларды заңнан заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерге көшіру керек.

«Қазақстан Республикасындағы туристік қызмет туралы» Заңға түзетулер бойынша

Заңға «Құқықтық актілер туралы» Заңның 24-бабының талаптарына сәйкес келтіру қажеттілігін негіздейтін бірқатар өзгерістер енгізіледі.

Атап айтқанда, қазіргі уақытта «туристік қызметті мемлекеттік реттеудің мақсаттары, басым бағыттары мен тәсілдерін» регламенттейтін Заңның 9-бабында заң жобасында туристік қызметті мемлекеттік реттеудің «мақсаттары мен міндеттерін» бекіту ұсынылады.

Алайда, мұндай ауыстырды әзірлеушілер формальды жүргізген. Осылайша, қазір «басым бағыттарға» қатысты ережелердің бір бөлігі «мақсаттарға», ал кейбіреулері «міндеттерге» қосылған. Оның үстіне, «мақсаттар», «міндеттер», «басым бағыттар» ұғымдары мүлдем басқа мағынаға ие.

Оған қоса, заң жобасының редакциясында «туристік қызметтің басым бағыттарын» ұғымы - Заңның 8-бабының 2) тармақшасында сақталады.

Баяндалғандарға байланысты осы саладағы мемлекеттік реттеудің қағидатын, мақсаттары мен міндеттерін неғұрлым нақты айқындау мақсатында Заңның 8 және 9-баптарына түзетулер енгізетін заң жобасының нормаларын қайта өңдеу ұсынылады.

«Туристі міндетті сақтандыру туралы» Заңға түзетулер бойынша

Заң жобасында «туристі міндетті сақтандырудың мақсаттары мен негізгі міндеттерін» регламенттейтін Заңның 3-бабы толықтырылады. «Құқықтық актілер туралы» Заңның 24-бабының талаптарын негізге ала отырып, әзірлеушілер осы бапқа «туристерді міндетті сақтандыру қағидаты» ұғымын енгізеді.

«Құқықтық актілер туралы» Заңның 24-бабының 1-тармағы мақсаттары, міндеттері және қағидаттары бойынша қызметтің қандай да бір нақты түрін

емес, тиісті саланы (саланы) **реттеудің** міндеттері мен қағидаттарын білдіретінін атап өткен жөн.

Басқаша айтқанда, заң міндетті туристік сақтандыру саласын мемлекеттік реттеудің мақсаттарын, міндеттерін және қағидаттарын (немесе «нақты құқықтың» мақсаттарын, міндеттерін және қағидаттарын) қамтуы керек.

Оған қоса, жаңа қағида қолданыстағы нормаларға ештеңе қоспайды.

Осылайша, Заңның 3-бабының 1-тармағына сәйкес туристі міндетті сақтандырудың мақсаты **сақтанушының мүлiктік мүдделерін сақтандыруды қамтамасыз ету** болып табылады.

3-баптың 2-тармағының 1) тармақшасына сәйкес **«сақтандырылушының мүлiктік мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету»** негiзгi міндеттердің бiрi болып табылады.

Енді заң жобасына сәйкес **«сақтандырылушының мүлiктік мүдделері мен құқықтарын қорғауды қамтамасыз ету»** қағидаттарына да қатысты болады.

Әзірлеушілер осы саладағы реттеудің мақсаттарына, міндеттеріне және қағидаттарына не жататынын нақтырақ анықтауы керек деп пайымдаймыз.

«Дене шынықтыру және спорт туралы» Заңға түзетулер бойынша

1) Түзетулердің маңызды бөлігі заңның көптеген нормаларына түзетулер енгізуді көздейтін «бұқаралық спорт» ұғымын заңнан алып тастауға қатысты.

Заң жобасын әзірлеушілер Халықаралық Олимпиада Хартиясында және халықаралық регламенттерде «бұқаралық спорт» ұғымы жоқ екенін атап көрсетеді.

Оның үстіне, мұндай дәлел өз алдына ұлттық заңнамадан қандай да бір тұжырымдаманы алып тастауға негіз бола алмайды, өйткені аталған халықаралық актілер спорттың жекелеген салаларын регламенттейді.

Оған қоса, VIII сайланған Парламенттің бірінші сессиясының ашылуында (2023 жылғы 29 наурыз) сөйлеген сөзінде Мемлекет басшысы – Қазақстан Республикасының Президенті Қ.Қ. Тоқаев бұқаралық спортты (**бұқаралық спортты**) дамытуға елеулі көп көңіл бөлді.

Осыған байланысты Қазақстан Республикасының заңнамасында осы мәселенің қажеттілігі туралы мәселені барынша егжей-тегжейлі қарастыру қажет.

2) Заңның 1-бабын «спорттық медицина» ұғымының мазмұнын ашатын жаңа 58) тармақшамен толықтыру ұсынылды.

Бұл ретте, бұл ұғым «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Кодекстің 1-бабының 235) тармақшасында қамтылған «спорттық

медицина» ұғымын толығымен қайталайды. Осыған орай, «Дене шынықтыру және спорт туралы» Заңға мұндай қайталанатын анықтаманың қосу орынсыз болып ұғынылады.

3) Ұсынылып отырған түзетулермен Заңның 8-бабының 1-тармағы 20-10-тармақшамен толықтырылды, оған сәйкес облыстағы дене шынықтыру және спорт мемлекеттік ұйымдары өндірілген және (немесе) іске асырған тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы. баға белгілейді.

Сонымен бірге, мемлекеттік ұйымдар республикалық және коммуналдық меншік нысандарына жататын заңды тұлғалар бола алады. «Мемлекеттік мүлік туралы» Заңда республикалық мемлекеттік кәсіпорындардың тауарлары мен қызметтеріне бағаларды белгілеуге қатысты тиісті тәртіп белгіленген.

Осыған байланысты, заң жобасында көзделген жоғарыда белгіленген түзетулер пысықтауға жатады.

4) Арнайы құрылған мемлекеттік кәсіпорын түрінде «Спорттық медицина және оңалту ұлттық ұйымын» құру әрекетін ерекше ескертуді айтуға әкеледі (жаңа 43-1-бап).

Неліктен спорттық іс-шараларды медициналық қамтамасыз етуге қатысты міндеттер және т.б. қолданыстағы мемлекеттік және мемлекеттік емес медициналық ұйымдар орындай алмайды және жаңа мемлекеттік коммерциялық ұйым құруды талап ететіні түсініксіз.

Бұл тәсіл мемлекеттің экономикалық, кәсіпкерлік қызметке қатысуын қысқартуға, монополиялық жағдайды иеленетін «бірыңғай», «ұлттық» және ұқсас операторлардың әртүрлі түрлерін оңтайландыруға және тұтастай алғанда, бәсекелестікті дамытуға бағытталған Қазақстанның саясатына қайшы келеді.

Заң жобасында «ұлттық ұйымға» жүктелген өзге де функциялар сияқты «спортшылар арасында санитарлық-ағарту жұмысын» жүргізуді бәсекелестік орта жағдайында жүзеге асыруға болатын сияқты.

«Лотерея және лотерея қызметі туралы» Заңға түзетулер бойынша

«Лотереялар және лотерея қызметі туралы» Заңның 5-бабының 1-тармағынан заң жобасында лотереяларды екі түрге - мезеттік және ұтыс ойынына бөлу туралы ескерту алынып тасталды. Негіздемеде лотерея түрлері уәкілетті орган бекітетін лотереяларды өткізу қағидаларында белгіленетіні көрсетілген.

Оның үстіне, лотереяның осы екі түріне қатысты нормалар тек 5-баптың 1-тармағында ғана емес, сонымен қатар заңның басқа да көптеген нормаларында бекітілген.

Ең алдымен, Заңның 1-бабында «мезеттік» (16-тармақша) және «тираждық» (18-тармақ) лотереялары ұғымдары берілген.

Заңда лотереяның басқа түрлері аталмаған.

Заңның 13-бабы, мысалы, ұтыс (2-тармақ) және мезеттік (8-тармақ) лотереялар бойынша ұтыс қорын ойнату және т.б. регламентеледі.

Осылайша, бүкіл заң Қазақстанда лотереяның осы екі түрінің болуына бағытталған және уәкілетті орган басқа түрлерін енгізе алмайды.

Осыған байланысты «Лотерея және лотерея қызметі туралы» Заңның 5-бабының 1-тармағының нормасын қолданыстағы редакцияда қалдыру ұсынылады.